

JOSÉ-LUIS AGUIRRE

VIATGE A LISBOA

2000

ELS PLECS DEL MAGNÀNIM

Col·lecció dirigida per Ricardo Bellveser

11

Traduït del castellà per:
Emili Casanova

© José-L. Aguirre, 2000

© De la present edició:

Institució Alfons el Magnànim

Diputació de València, 2000

Corona, 36

46003 València

alfons.magnanim@diputacion.m400.gva.es

www.xarxamuseus.com/alfons/index.htm

Dibuix de J.-L. Aguirre per a la coberta i lletra capitular
de Juan Ramos

Depòsit Legal: V. 5158-2000
Artegraf, València

M'AGRADA viatjar. És a dir, eixir, amb tots els preparatius que això comporta i arribar. Són els moments en què pot sorgir la sorpresa: les hores en les quals els meus nervis funcionen a la perfecció i em convertisc de sedentari insigne en un home actiu. Quina emoció inquieta quan es guarden els bitllets perquè no es perden encara que puguin perdre's! I la por a arribar tard al tren o a l'avió em causa una angoixa excitant insuportable i gratificant!

Aquella vegada vaig anar a Lisboa i no perquè esta ciutat com les moltes altres que he visitat, m'interessara particularment. Abans de partir em coneixia Lisboa de memòria. Havia llegit les guies i sobretot, com sempre faig en tots els meus viatges, havia estudiat minuciosament el seu plànol. De tal manera que quan pugí a l'avió, per mi podria pegar la volta perquè res nou anava a sorprendre'm.

L'arribada va tornar a accelerar el meu cor i activà els meus nervis de nou. Però no va haver sorpreses; ni tan sols enviaren la meua maleta al Brasil. Vaig trobar taxi fàcilment, que és una altra emoció no trobar-lo, que em manté viu; em dugué de l'aeroport a l'hotel i en un embós de trànsit em vaig permetre indicar al conductor el carrer lateral

adequat pel qual eixiria de nou a l'avinguda sense problemes. Abans d'esplaiar-me vaig sentir la darrera emoció viatgera: el meu nom constava en la reserva de l'hotel i no hi havia problemes. Només en aquell moment em vaig adonar que el temps no era bo. La vesprada era de pluja i com no tenia res a fer, a l'entrar en la meua cambra, els meus nervis es van relaxar i vaig sentir son.

Vaig sopar poc en el mateix hotel i em vaig gitar enjorn completament feliç. Quan despertí, la llum que es colava per les cortines era grisenca, i em va fer creure que estava trencant el dia. Vaig mirar el rellotge i era ja migjorn nuvolós i de pluja. Demaní el desdejuni, els periòdics i em vaig vestir disposat a confirmar els meus coneixements sobre la ciutat. Abans em vaig assabentar del que succeïa a Portugal. Poca cosa.

La pluja creixia i tinguí mandra d'eixir al carrer. Qui viatja hui amb un paraigua? Havia desdejuntat de tal manera que no baixí al menjador, una miqueta de televisió i vaig decidir fer la migdiada o sesta esperant que escampiera.

Quan despertí era de nit. La televisió com en tots els països era menyspreable, per tant agafí el llibre de la maleta i em vaig quedar adormit fins el matí següent clarejà gloriós amb un sol quasi tropical.

Em llancí al carrer, vaig seguir el plànol que portava en el cap i apleguí en pocs minuts al Museu Gubelkian. Estava tancat perquè era dilluns i només vaig poder comprar la guia il·lustrada. Vaig tornar a l'hotel i gitat en el llit vaig recórrer el Museu sense deixar cap racó per escorcollar. En el carrer feia una calor insuportable

però en la meua habitació de l'hotel funcionava molt bé l'aire condicionat. Baixí per a sopar. La cuina de l'hotel era exquisita i vaig decidir no arriscar-me visitant altres restaurants.

Dimarts, ple d'energia, vaig voler visitar el Museu Nacional perquè les reproduccions de les taules de Nuño Gonçalbes que portava una altra guia no eren bones. El taxi em va deixar a la porta però no vaig poder veure res perquè el Museu estava en obres. Per tant comprí la guia i vaig dedicar la resta del dia a llegir-la, a visitar el Museu complet, assentat en una cadira de braços de la meua cambra amb l'aire condicionat pegant-me en el rostre.

Dimecres no em vaig trobar bé. Tenia unes dècimes de febre, tal vegada un refredat lleu a causa de l'aire condicionat. No vaig eixir de la cambra. Dijous em trobava millor però sense ganes d'eixir al carrer que era un forn.

A la fi, quan acabí el llibre, el vaig alçar a la maleta i vaig decidir davallar fins les aigües del Tejo. Cap sorpresa i em cansí tant que divendres, ja nerviós pel meu retorn imminent, vaig emprar la meua activitat a fer l'equipatge, comprar unes postals en el vestíbul de l'hotel i descansar per a mamprendre, tant nerviós i actiu com cal, el meu viatge de tornada que era a l'endemà.

He d'anotar que Lisboa és una ciutat meravellosa i recomanar als meus amics el viatge que és emocionant. Eixa Lisboa ajaguda vora riu, vista des de la finestreta de l'avió, no té comparació en el món!

INICI A LISBOA

No va haver problemes en el viatge, una excursió d'agència, ni en l'hotel que era modest i cèntric, antic com una vella senyora vinguda a menys. Des del balcó de la cambra veien pujar i baixar els tramvies lisboetes però sobretot els sentien. I molt prop de l'hotel, des de primera hora del matí, els negres escampaven les seues fraçades i oferien les seues mercaderies, ferralles capritxoses i collarets de granadures, en devolució dels que els portuguesos els havien oferit, segles enrere, per a conquerir-los i apoderar-se de les seues terres. Enfront, el promontori del castell, l'antiga fortalesa de Lisboa a la qual devien pujar, visita obligada, per a contemplar la panoràmica irregular i per això atractiva de la gran ciutat fesa pel riu mare, el Tejo. En realitat, l'únic interès d'Antoni era contemplar el riu. Ella era una turista exemplar i per tant sense preferències. Res li interessava de veres però volia vore-ho tot. I tocar-ho si podia. Tot, menys les aigües brutes del riu en el vell embarcador de la Plaça del Comerç. Antoni baixà els vells graons de pedra després d'admirar les aigües manses i brutes del riu més gran que havia vist en sa vida. Gran però també prou xicotet per poder veure enfront l'altra vora, semiesborrada per la boira, però real.

Antoni es va arrimar tant com va poder, sense banyar-se les sabates, a les aigües lustrals entre les rialles i els bonegons d'ella. S'ajupí i va humitejar amb les seues mans banyades els seus cabells i les seues galtes. «Vas a agarrar una malaltia», li havia escridassat ella. Antoni no li va fer cas i es va alluentar tres vegades davant de les mirades indiferents dels turistes que ocupaven el banc de pedra que rodeja el vell embarcador. Alguns disparaven les seues màquines fotogràfiques i eixien fugint com les gavines. Sempre hi havia gavines planant sobre el riu sense poder saber si eren les mateixes o n'eren unes altres sense que faltaren mai com els turistes.

Prompte el sol eixugà el rostre i els cabells d'Antoni. S'assentaren en la pedra. Ella tenia pressa per eixir fugint per a vore més coses, totes les coses que fan de Lisboa una ciutat. Antoni contemplava el riu, quiet en apariència, i sentia una gran calma i cansament com si haguera a la fi arribat on volia després d'un llarg viatge. No es cansava de mirar el riu perquè no aconseguia captar-lo del tot, com si aquelles aigües quietes corre-gueren vertiginosament pel seu interior sense inquietar-lo però també sense satisfer-lo.

—Però, com pots estar ja cansat si és molt enjorn i encara no hem vist res? Anem!

Ella tirava d'ell. Antoni només tenia desitjos de gitar-se en el llit, aclucar els ulls i admirar el riu que li circulava mansament de cap a peus. Una gran feblesa, una fluixedat suau, grata, una gran pau... Des del llit contemplà el cos quasi nuet d'ella, com es canviava les sabates, disposada a destrossar-les en les llambordes de Lisboa, en les

teseles de les voreres brutes. Sense necessitat de parlar-ho entre ells, tal vegada havien projectat a Lisboa com una segona lluna de mel, llunyana ja la primera no tant en el temps com en el desig. Tal vegada fugint d'allò quotidià, tornaren per un altre camí renovat al mateix punt. Gitat, amb els ulls tancats, Antoni temia les paraules que anava a pronunciar la seua muller. Anem? Antoni desitjava que no les pronunciara però tampoc no desitjava que es quedara al seu costat, plena de retrets. De tal manera que s'hi va avançar.

—No em trobe bé. Ix tu, compra el que vulgues, ho mires tot i en acabant m'ho contes.

La dona posà la seua mà sobre el seu front.

—Pareix que tingues un poc de febra. No aniràs ara a pescar una malaltia. Au, alça't i et passarà anant anant.

—Ves-te'n tu, jo descanse. A quina hora és l'excursió...? A les tres estaré bo. Ara, només de pensar en l'autobús m'agarren ois.

La dona consentí amb la condició que es llavora i es llevara de damunt els microbis de l'aigua del Tejo amb què s'havia banyat.

—Amb tu no es pot anar enlloc. Fins ara.

Creia Antoni que en el moment que ella desapareguera descansaria. Es va tocar les galtes, els cabells bruts, però ni se li va acudir llavar-se.

A correu seguit que es va tancar la porta, va sentir que la seua sang tornava a circular. Es va alçar d'un bot i es llançà al carrer. Quasi de seguida es trobà a la Plaça del Comerç. Es va assentar en el banc de pedra i tornà a mirar hipnotitzat les aigües del riu. Veia les gavines voletejar, els turistes renovellar-se, la silueta entre boires, del gran

pont, els vaixellets travessant d'un embarcador a un altre, les gents afanyades sense mirar-lo, sense fer-li cas. Un negre li va demanar un cigarret i li ho va agrair pitjant el colze i mostrant-li les seues dents. Estigué hores assentat, mirant les aigües, l'altra vora blavosa i bascosa, disposat a no moure's, a quedar-se allí per a sempre perquè mai no havia estat tan feliç amb tant poca cosa.

Tornà a l'hotel. Ella, destrossant les seues sabates, era feliç també. Li va mostrar les seues compres orgullosa del seu bon gust i dels seu sentit de l'estalvi. «Què et pareix?» Tenia febra de novetats, de descobridora, de financera hàbil i només a la fi de la seua exposició i de les seues reflexions sobre Lisboa, «és bonica, està molt bruta, molt abandonada, són agradables, molt simpàtics, m'ho entenen tot», se'n recordà de la salut d'Antoni.

—No em trobe bé però he eixit a comprar tabac.

A les tres esperava l'autobús. No volia anar d'excursió. Ja havia vist Lisboa, ja sabia com era, ja havia vist el Tejo. Alenava una gran calma, una laxitud, una serenitat de la que mai havia gojat. No volia anar a l'excursió d'agència però no sabia com dir-ho a la seua dona. Els deus lisboetes vingueren en la seua ajuda.

—He pensat que si no et trobes bé pots quedar-te en l'hotel. Fa molta calor i m'han dit que el monestir, com tot a Lisboa està fet un fàstic. Queda't si vols, et prens una aspirina i demà estaràs com a nou.

—No t'importa anar sola? No. No li importava. S'havia fet amiga d'uns catalans molts simpàtics... «Clar és que preferiria anar amb tu, però si no et trobes bé...»

Antoni a penes va dinar i quan isqué l'autobús en lloc de gitar-se, va tornar al Tejo i allí va passar tota la vesprada, veent com les aigües grises canviaven de color segons que les hores anaven passant.

Va tornar a l'hotel i deixà una nota a la seua muller donant-li una pista. I va tornar al seu banc de pedra. Es va acostumar a les gents que corrien, segons l'hora, per aconseguir els vaixellets, a les onades compactes quan desembarcaven, a la calma quan va començar a fer-se de nit i el Tejo canvià la seua cara, quan s'encengueren les llums de la Plaça i del Passeig. Ni tan sols va tindre la curiositat d'acostar-se a l'estatua equestre que presidix la Plaça per a saber qui havia estat aquell senyor tan dreçat i orgullós, reduït a ossos i pols en alguna església o monestir i ocupant aquell lloc privilegiat, enfront de les aigües del Tejo, condemnat a no poder vore-les.

Es va arrimar a les aigües quasi negres que reflectien les llums de les faroles. A Lisboa hi havia mil llunes xicotetes. A la fi es va quedar sol, assentat en la pedra i trist.

Allí el va trobar la seua dona. No li va preguntar res i en acabant ella de contar l'excursió i les gràcies dels catalans, el va mirar, s'adona que Antoni hi existia.

—Anem a l'hotel? Perquè jo estic morta i m'abe-llix descansar per a tornar a eixir. On anem esta nit?

Antoni la va mirar sense acritud, amb ganes de comprendre-la i que ella el comprenguera, encara que haguera de fer un esforç i sense que ell tinguera necessitat de parlar. Va ser impossible i va haver de parlar.

–Ves-te'n tu. Jo em quede.

Li haguera agradat afirmar-se més i afegir: per a sempre. Però no ho va dir.

En un instant va pensar en tots els rius que havia vist en la seua vida, en totes les dones, en allò que havia fet i en allò que no havia fet, com si fora a morir tranquilament, sense angoixes i sense dolors. Va sentir el que la seua dona deia sense voler entendre ni una sola de les paraules de retret i que vora el Tejo sonaven a definitives.

–Jo em quede, va repetir.

Aquelles aigües d'aquell riu d'aquella ciutat, l'atreien com si estigueren imantades i la seua carn s'haguera convertit en ferro.

BUSCANT EL SENYOR PESSOA

Quina cosa més em quedava per fer a Lisboa? Els dinars de Negocis havien estat cordials a pesar del meu malíssim portugués i el senyor Ramos, de la Banca Totta i Açores, grassonet cordial massa llest, havia firmat i tot estava en orde. Aleshores vaig recordar Miquel i el seu encàrrec. A la fi del sopar a Madrid, aniversari tediós i litúrgic de la nostra promoció i després de contar tots els acudits, això sí, com sempre des del col·legi amb moltíssima gràcia, es va acostar en acomiadar-nos i despedir-nos i amb serenitat cordial, a pesar de les copes, em va dir: «Si vas a Lisboa com he sentit, dóna records de la meua part a l'amic Pessoa». «A qui?» «A Fernando Pessoa, home... no em digues que no el coneixes, almenys, no l'has sentit nomenar». «Sí, clar és, Pessoa», vaig dissimular la meua ignorància. «A Lisboa el coneix tot el món i si tens temps li donaràs un paquetet de la meua part. No sé la direcció però tu pregunta perquè a Lisboa, com et dic, el coneix tot el món.»

A l'endemà Miquel m'enviava una caixeta embolicada en paper de regal molt ben lligada amb una cinta verda i amb el nom i direcció en una de les seues cares: «Fernando Pessoa. Chiado. Lisboa», que vaig posar en la meua maleta i que ara tenia entre les mans. La caixa pesava poc. La

vaig sacsejar i no va fer cap soroll. «Quina cosa enviaria Miquel a aquell Pessoa?» A la meua tornada podria dir a Miquel que no havia trobat el seu amic o que m'havien indicat que estava fora de Lisboa. La veritat és que no res havia de fer fins l'endemà, de tal manera que posí el paquet en la maleta i vaig preguntar en recepció. Fernando Pessoa? Solia freqüentar el café del Comerç i també La Brasileira al Chiado o el Martinho, encara que ara està a Os Prâzeres. Agafí la caixeta i vaig pujar en un taxi. «A Os Prâzeres». El taxista sense mirar-me, va repetir confirmant: «A Os Prâzeres?», i va fer sonar en el meu honor una casset de Julio Iglesias. No vaig protestar i em vaig deixar portar pel taxi, no per la veu del cantant. El taxi enfilà l'avinguda, va pujar i baixar pels carrerons de Lisboa, isquérem a un camp obert, el tal Pessoa vivia molt lluny, i a la fi es va detindre davant de les portes tancades d'un cementeri. Vaig repetir l'adreça i el taxista afirmà. No s'havia equivocat. Una altra broma, esta vegada del conserge de l'hotel? No vaig baixar del taxi i el vaig fer tornar preguntant-li que fera callar Julio Iglesias que seguia amb la seua melosa palinòdia. El conserge no era un bromista i em va assegurar que allí, en el cementeri Os Prâzeres estava Pessoa. Segurament no ens referíem al mateix personatge. Des de la meua habitació vaig telefonar al café Martinho. Sí, també coneixien Pessoa, allí anava a dinar sovint i no a La Brasileira on no anava mai... vaig entendre que l'encarregat estava enfadat i que es tractava d'una rivalitat de clientela. «Molt més ací...», insistia. Vaig preguntar si l'esperava a dinar però no em va entendre. «Hui o demà», què més importava?, va acabar la veu del café Martinho.

Vaig agarrar el paquet i vaig eixir al carrer. El taxi em va deixar a la Plaça del Comerç. A la fi de les porxades, vaig traure el nas al bar buit en la penombra, semblant a una relíquia del passat. L'únic cambrer enfundat en el seu esmòquing gastat, em va rebre amablement: «No, Fernando Pessoa no estava allí». Li vaig mostrar el paquet de Miquel pensant alliberar-me'n per tal que el cambrer el lliurara a Pessoa quan hi tornara. El cambrer no va voler ni vore'l i va insistir en el seu tema de la competència amb La Brasileira amb les mateixes paraules, per a mi quasi inintel·ligibles, que m'havia confiat per telèfon. «Ací, ací deuria estar i no en La Brasileira on no anava mai encara que ara en presumien...»

Havia estat a Lisboa diverses vegades però mai com a turista, sempre en viatges ràpids de negocis i no coneixia de la ciutat més que hotels, restaurants i despatxos. Vaig decidir pujar al Chiado a peu amb el paquetet de Miquel en la mà, prompte sense alé ni per a maleir-lo. Quina cosa hauria de vore Miquel amb aquell Pessoa i per què no li escrivia o li enviava allò, la cosa que fora, per correu? Miquel m'havia dit que no coneixia l'adreça de Pessoa i jo només en buscava a un Fernando. Em vaig perdre en el Chiado, pugí per on no devia i quan vaig començar a baixar em vaig adonar que calia tornar a pujar. La Brasileira s'anunciava amb una terrassa plena de turistes arrecerats del sol per parasols multicolors. Em va cridar l'atenció, a l'esquerra de la porta, un vetllador de bronze en el qual una estatua amb una cama sobre l'altra, fingia pendre café eternament al costat del turista de torn que s'assentava al seu costat el temps just per a deixar-se fotografiar.

«Café?» «No», vaig respondre maleint amb bons pulmons Miquel. «Café, no. Fernando Pessoa.» El cambrer, somrient, em va dir que Pessoa estava molt ocupat tot el dia i tota la nit. Em dugué a la porta del Café i m'assenyalà l'estatua horrible de bronze, amb un cabet tocat en una espècie de capell cordovés. «Pessoa», m'indicà amb la mà. Vaig agafar tanda per a poder-me assentar en la cadira de bronze, al costat de l'estatua. Quan ho aconseguí, vaig deixar el paquet de Miquel en el vetllador, era Pessoa, vaig llegir el seu nom al peu de l'efígie, però Don Fernando Pessoa ni el va mirar. «Records de part de Miquel», li vaig dir. Pessoa em va sentir, estic segur, però no em va escoltar ni es mogué ni intentà desencavalcar una cama. Quina cosa podia regalar Miquel a una estatua? Els turistes esperaven per a la fotografia, de manera que em vaig alçar i me n'aní. Em deixava el paquet on devia però els turistes amables no ho consentiren i me'l lliuraren. Començí a davallar pel Chiado i vaig tornar a la Plaça del Comerç. Entrí en el café Martinho i vaig dinar en el ranci restaurant de Pessoa. «Ja el trobí», em vaig confiar al cambrer però no em va entendre i somrient em lliurà la carta. Vaig dinar amb el regal de Miquel per a Pessoa com a interlocutor. I quan ja estava davall el porxe m'atrapà el cambrer i em tornà la caixeta de Pessoa. No vaig tindre curiositat per saber què contenia. M'aboquí a les aigües del Tejo i la vaig reballar amb totes les meues forces perquè arribara al seu destinatari onsevol que estiguera.

Tornava a l'hotel i vaig dirigir un telegrama a Miquel: «Pessoa, localitzat. Salut de bronze. No acceptà el regal. Torna salutacions cordialment».

EL DIA QUE VA DESAPARÉIXER
EL SENYOR PESSOA

«És importantíssim, és urgent trobar el senyor Pessoa.» La carta breu en el seu text anglés, conservava els dobles obligats que l'eficient i anònima secretària, rossa i anglesa, havia fet per a posar-la en el sobre allargat amb membret i sigles blaus i en relleu.

«El senyor Pessoa va eixir a mitjan matí i no tornarà fins la primera hora de la vesprada.» «Es trobava indispost?» «No va dir res.»

El senyor Pessoa s'havia encasquetat el seu capell i silenciosament havia abandonat l'oficina de consignació i duanes.

«Doncs cal trobar-lo. És urgent.»

La carta, mal extesa sobre la taula coberta de papers, destacava per les seues lletres blaves, la capçalera llarga i els seus dobles indomables.

«És la carta que esperàvem i que no arribava. El correu de Liverpool ve ara amb retard i no podem demorar-nos més.»

El més jove dels empleats va eixir amb urgències fingides de l'oficina. Ja en l'escala retardà els seus passos i es va sentir content per alliberar-se de la gàbia i poder caminar lliure, però lligat, pels carrers de Lisboa a la caça del senyor Pessoa.

Tota Lisboa reverberava i la humitat feia transpirar fins les pedres. Buscant les ombres, l'em-

pleat, sabent que no el trobaria allí, va arribar a la pensió de la Baixa on s'hostajava el senyor Pessoa. «No, no estava. El senyor Pessoa havia eixit en-jorn, com tots els dies per a treballar a l'oficina. Vol vosté l'adreça?»

Inútil donar explicacions. A l'oficina no hi era. A pesar de retardar-se, ell era un empleat mal pagat, no era l'amo del negoci. Ho proclamava el seu vestit tronat i la seua joventut. Li paregué que era prompte per a tornar a la seua gàbia, per a dir amb simplicitat que el senyor Pessoa no estava en la seua pensió. Calia buscar més, perdre el temps, acostar-se al Café de l'Arcada, traure el cap i comprovar que allí tampoc no hi era el senyor Pessoa.

Va eixir el sol implacable que reverberava en cada pedra, en els rails dels tramvies, en l'estatua verdosa que presidia la Plaça del Comerç, i al fons, en les aigües quietes del riu, sobrevolades per gavines lentes que es guanyaven el manteniment amb la suor (suaven les gavines?) de les seues ales mandroses. Va travessar la Plaça sabent que allí, vora l'aigua no estaria el senyor Pessoa. Però volia escorcollar en el riu. La gent passava. Algun vell assentat en la graonada de l'embarcador, un altre, fumant, assentat en la pedra que devia cremar del banc corregut que contenia i dominava les aigües brutes del Tejo. No hi era el senyor Pessoa. El senyor Pessoa no feia res però sempre semblava que tenia moltes coses a fer. Humil i silenciós anava i tornava una i altra vegada però no se sabia on. Al café?

Va tornar a caminar davall la porxada i encara era prompte. Es va encaminar al Chiado i va començar a pujar amb esforç per a mirar en La

Brasileira on el senyor Pessoa prenia café. Va arribar sense respiració. Amb plaer s'hauria assentat a esperar el senyor Pessoa al café, tot sabent que no hi apareixeria. Però no ho va fer. I per a justificar la seua entrada, va preguntar al cambrer que s'aventava amb el tovalló.

«Un senyor alt i fort, amb bigots i que fuma cigars brasilers perquè va estar allà?»

L'empleat amerat de suor no sabia si el seu senyor Pessoa havia estat al Brasil, ni l'havia vist fumar cigars brasilers, però el senyor Pessoa no era gran i fort, més aïnes xicotet i prim i parlava en anglés. El cambrer no coneixia el senyor Pessoa, almenys el que ell buscava.

Reprenqué el camí, ara a la inversa. La costera es convertia en baixada i cansava tant els músculs de les cames com la pujada. El senyor Pessoa no estava en els cafés. El senyor Pessoa no hi era en l'embarcador vell. El senyor Pessoa no estava en la Plaça del Comerç. El senyor Pessoa no estava en la seua pensió. El senyor Pessoa no estava en l'oficina. El senyor Pessoa no es trobava a Lisboa. A l'empleat no li importava. La traducció de la carta de Liverpool podia esperar i si no podia esperar, tampoc no li importava. Lentament va començar a pujar per l'escala estreta que el tornava a l'oficina, a la gàbia, on li pagaven poc, on treballava, en la qual s'avorria, on passava fred en els llargs hiverns de pluja de Lisboa, en els estius feixucs i humids, com el senyor Pessoa que cobrava més que ell perquè sabia anglés.

Uns passos feixucs, arrossegant els peus sobre els escalons el precedien. Oïa però no veia. I si el buscat senyor Pessoa arribava a l'oficina abans

que el buscador? Va accelerar la pujada a costa de més suor per a aconseguir-lo, i almenys, presentar-se al seu costat, com si l'haguera portat de la mà, mostrant davant dels caps una suficiència molt favorable per a la seua promoció en la casa, encara que no sabera anglés.

Va arribar just a temps de vore una ombra que es colava en l'oficina i se'n va anar darrere d'ella. Va sospirar. No era el senyor Pessoa.

Es va arreglar la corbata, es va cordar la jaqueta. Els empleats no podien llevar-se la jaqueta ni afliixar-se el nuc de la corbata. Aquella era una empresa sèria on es treballava a l'anglesa.

Va picar a la porta, esperà que li donaren permís. Res no hi havia canviat. La carta de Liverpool sobre la taula, destacava pels seus dobles i per la qualitat del seu paper. Esperà, regular ja la seua respiració, que li preguntaren. I va contestar:

—El senyor Pessoa ha desaparegut, com si Lisboa se l'haguera engolit.

Anava a enumerar els llocs on l'havia buscat però no el deixaren parlar.

«Està bé, està bé...»

Es va retirar i abans d'assentar-se davant de la seua taula, la més petita, en el racó més fosc de l'oficina, pegà una mirada al balcó i va vore el senyor Pessoa caminant lentament, allunyant-se cada vegada més de l'oficina. «Juraria que...» però no era el senyor Pessoa. O sí?

Pel balcó entrava la calor humida i apegalosa de la ciutat endormiscada per la basca del migdia que s'acostava implacable.

LA DARRERA ESTAFA

La mort no podia ser pitjor que sa vida. Com no tenia res, no sofriria per deixar alguna cosa. Com no tenia a ningú, no sentiria anar-se'n amb la mort a la qual imaginava com una dona de bandera, nueta i amb la qual se n'aniria del braç tan content, no sabia on. No volia morir però quan arribara la mort no li faria escarafalls. La seua vida de mort no podria ser pitjor de la que havia sigut la seua vida de viu. I si aquella senyora no el portava a enlloc, també enlloc seria millor que aquell tros del món en el qual havia malviscut.

Quan li arribà l'hora, les coses no foren com havia imaginat. Entre llums i ombres vingué a arreplegar-lo una mort que no era la seua. Un esquelet blanquejat que amb una carassa i una ganyota s'hi acostà amb rapidesa, sense cap delicadesa, i va tractar d'agafar-lo del braç. No. On estava aquella mort gordeta i abellidora que havia imaginat? Tampoc la mort valia la pena? També la mort era tan esquelètica, tan miserable, tan fastijosa com havia estat la seua vida? Tracà de desempallegar-se d'aquells ossos que intentaven d'emportar-se'l a les bones, sense convèncer-lo, sense poder-li fer l'ullet que no existia en la conca buida de la calavera, sense dir-li una paraula amable aquella barra destentegada, sense oferir-li un

pla de vida, una altra volta a errar per eixos móns dels quals ni tan sols sabia si existien, sense coses, sense aquelles coses que este món li havia negat. No. Va dir no. Però la mort no té orelles. No. A pesar de tot, si la mort era allò tan horrorós, sense esperances, sense futur, preferia seguir vivint la seua vida miserable. Però ja no sabia si era tard.

L'edició del número 11 de
ELS PLECS DEL MAGNÀNIM,

Viatge a Lisboa

de José-Luis Aguirre

s'ha estampat sobre paper Torreón,
tant l'interior com la sobrecoberta,
usant tipografia Didot en el text.

S'acabà d'imprimir
el dia 22 de desembre de 2000,

a València,

als tallers d'impremta

d'Artegraf

